Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
na 48. posiedzeniu Senatu
w dniu 19 grudnia 2025 r.

Oświadczenie skierowane do minister klimatu i środowiska Pauliny Hennig-Kloski

Szanowna Pani Minister!

W imieniu mieszkańców województwa lubuskiego zwracam się z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji w sprawie utrzymywania statusu strategicznego złóż węgla brunatnego na terenie województwa lubuskiego oraz skutków tej decyzji dla rozwoju społeczno-gospodarczego gmin regionu.

Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego, reprezentujące interesy samorządów oraz społeczności lokalnych całego regionu, wyraża jednoznacznie negatywne stanowisko wobec utrzymywania anachronicznych barier prawnych, które w sposób udokumentowany blokują rozwój gmin województwa lubuskiego. Konflikt pomiędzy regionalną wizją rozwoju opartą na zrównoważonej gospodarce, ochronie środowiska i turystyce a centralnym nakazem ochrony złóż węgla brunatnego stał się faktem i wymaga pilnego rozwiązania z uwzględnieniem interesu mieszkańców.

Problem ma charakter strukturalny i dotyczy znacznych obszarów ziemi lubuskiej, w szczególności gmin Torzym, Rzepin, Gubin, Brody czy Cybinka. Na ich terenie występują udokumentowane złoża węgla brunatnego, w tym złoża „Torzym" oraz „Rzepin", sklasyfikowane w kategorii C2, a więc na etapie wstępnego rozpoznania, obarczonego wysokim stopniem niepewności co do opłacalności wydobycia. Pomimo to złoża te objęte są rygorami wynikającymi z prawa geologicznego i górniczego, w tym statusem strategicznym, co w praktyce prowadzi do paraliżu planistycznego.

Rygorystyczna interpretacja art. 16a ust. 1 prawa geologicznego i górniczego przez organy centralne skutkuje masowymi odmowami uzgadniania decyzji o warunkach zabudowy, również dla budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego. Przykładem są postanowienia ministra klimatu i środowiska z dnia 8 września 2025 r. o odmowie uzgodnienia decyzji WZ na terenie gminy Torzym, co wprost przekreśla plany życiowe i inwestycyjne mieszkańców. Jednocześnie istnieją precedensowe rozstrzygnięcia tego samego resortu oraz utrwalone orzecznictwo sądów administracyjnych, które potwierdzają, że obowiązek „uwzględnienia" złoża w dokumentach planistycznych nie jest równoznaczny z bezwzględnym obowiązkiem jego ochrony pod przyszłe wydobycie.

Utrzymywanie statusu strategicznego dla złóż węgla brunatnego w województwie lubuskim pozostaje w sprzeczności z:

— Polityką Energetyczną Polski do 2040 r. zakładającą wygaszanie energetyki węglowej,

— krajowymi i unijnymi zobowiązaniami klimatycznymi,

— regionalnymi dokumentami strategicznymi, w tym Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego, stawiającą na ochronę środowiska, turystykę i zieloną gospodarkę,

— regulacjami Unii Europejskiej, w szczególności Critical Raw Materials Act, w którym węgiel brunatny nie został uznany za surowiec krytyczny.

Dodatkowo potencjalna eksploatacja złóż węgla brunatnego metodą odkrywkową wiązałaby się z nieodwracalnym zniszczeniem zasobów wodnych regionu, powstaniem lejów depresji oraz degradacją Pojezierza Lubuskiego, co stanowiłoby zagrożenie dla bezpieczeństwa wodnego mieszkańców, rolnictwa i turystyki. Interes publiczny w zakresie ochrony środowiska i zasobów wodnych zdecydowanie przewyższa hipotetyczne i ekonomicznie wątpliwe korzyści wydobywcze.

W związku z tym zwracam się z prośbą o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania.

1. Na jakiej podstawie ekonomicznej, klimatycznej i energetycznej utrzymywany jest status strategiczny złóż węgla brunatnego kategorii C2 na terenie województwa lubuskiego, w tym złóż „Torzym" i „Rzepin"?

2. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska planuje przeprowadzenie pilnej, transparentnej weryfikacji ekonomiczno-klimatycznej tych złóż we współpracy z głównym geologiem kraju?

3. Czy rozważane jest zniesienie statusu strategicznego dla złóż węgla brunatnego o wstępnym stopniu rozpoznania, których eksploatacja jest nieopłacalna i sprzeczna z dokumentami strategicznymi państwa oraz regionu?

4. W jaki sposób resort zamierza pogodzić obowiązki wynikające z prawa geologicznego i górniczego z konstytucyjną zasadą samodzielności samorządu terytorialnego w zakresie planowania przestrzennego?

5. Czy ministerstwo przewiduje inicjatywę legislacyjną zmierzającą do zmiany przepisów prawa geologicznego i górniczego w zakresie złóż o znaczeniu lokalnym i bez realnych perspektyw wydobywczych?

Mając na uwadze interes mieszkańców województwa lubuskiego, potrzebę zapewnienia stabilności prawnej samorządom oraz konieczność realizacji zrównoważonej polityki rozwoju, uprzejmie proszę o pilne i wyczerpujące odniesienie się do wskazanych kwestii.

Z poważaniem
Wadim Tyszkiewicz
senator RP